אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין לד.

מאי טעמא דר' יוסי בר יהודה דאמר קרא [1]עד אחד לא יענה בנפש למות למות הוא דאינו עונה אבל לזכות עונה ורבנן אמר ריש לקיש משום דמיחזי כנוגע בעדותו ורבנן האי למות מאי דרשי ביה מוקמי ליה באחד מן התלמידים כדתניא אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות מניין שאין שומעין לו ת"ל עד אחד לא יענה [2]מניין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין שומעין לו ת"ל אחד לא יענה בנפש למות: דיני נפשות המלמד כו': אמר רב [3]לא שנו אלא בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד חובה מיתיבי [4]למחרת משכימין ובאין המזכה אומר אני המזכה ומזכה אני במקומי המחייב אומר אני המחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה והא למחרת גמר דין הוא וליטעמיך למחרת משא ומתן מי ליכא כי קתני בשעת משא ומתן ת"ש [5]דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין ואם איתא ליתני נמי איפכא תנא אזכות קא מהדר אחובה לא קא מהדר ת"ש [6]דאמר ר' יוסי בר חנינא [7]אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו ואמאי נימא אילו הוה קיים הדר ביה השתא מיהא לא הדר ביה והא [8]שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא איתמר תא שמע [9]רשי סופרי הדיינין עומדין לפניהן אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין בשלמא דברי המחייבין למחר חזו טעמא אחרינא ובעו למעבד [10]הלנת דין אלא דברי המזכין מאי טעמא לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות כדבעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני מקראות מהו אמר ליה [11]אין מונין להן אלא אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא [2]אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה טעמים ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות תנא דבי ר' ישמעאל תנא [3]וכפטיש יפוצץ סלע [12]מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים היכי דמי טעם אחד משני מקראות אמר רב זביד כדתנן [13]מזבח מקדש את הראוי לו רבי יהושע אומר [14]כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד שנאמר [15]העולה על מוקדה מה עולה שדיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לגבי מזבח אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו מאי קמרבו פסולין מר מייתי לה ממוקדה ומר מייתי לה ממזבח והא התם מיפלג פליגי דקתני סיפא אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שר"ג אומר לא ירדו ור' יהושע אומר [16]ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא [17]ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר כל

ורבנן. דאמרי אפי' לזכות לא יענה משום דנוגע הוא בדבר שמתחרט בו ודומג שמא יגמר הדין לחובה ויבא זה עדים להזימון ומיהדל לא מצי הדרי בהו לאחר כדי דיבור דכיון שהגיד שוב אינו מחזר ומגיד: **מוקי לה באחד מן התלמידים.** אבל בעדים לא מיתוקים משום נגיעת עדות כדאמרינן: **פ"ל אחד לא יענה בנפש למות.** למות הוא דאינו עונה בו': **לא שנו אלא בשעת משא ומתן.** דבעינן שיעמוד בדבריו לחזר אחר לאיות שמא ימצא חיזוק לזכות דשמא לא טעה: **אבל בשעת גמר דין.** שאיפשר כבר הכל ועכשיו נראה שטעה מחזר ומלמד חובה: **למחרת.** משנה היא בפרק היו בודקין אותו (נקמן דף מ.) גבי הלנת דין: **דנין אלו כנגד אלו.** היכא דנמלקו דנין שלשים ושנה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין וקיימא לן (לעיל דף ב.) אין מטין לחובה על פי אחד דנין בראיותיהן אלו כנגד אלו עד שיחזור בו אחד מן המחייבין דהוו להו מזכין רובא אבל לחזור בו אחד מן המזכין לא קתני ואם איתא דבגמר דין יכול לחזור וללמד חובה ניתני נמי איפכא וימא אי אחד מן המזכין את דברי המחייבין דאיכא הטייה לדעה על פי שנים: **פנא אוכוחא.** ניחא ליה לאהדורי ומיתני משום ליצנא מעליא וה"ה נמי איפכא: **רואין אותו.** לענין המנין: **והא שלחו מתם.** כלומר היכי מצית לתרוצא להא דרבי יוסי בר חנינא כרב והא שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא מוצא מכלל דבינו הא דר' יוסי לא סבירא ליה דבר דאמר בשעת גמר דין מחר לחובה: ומשני **אין מונא איתמר.** הכי שלחו ליה לדברי רבי יוסי ברבי חנינא אין מוציאין מכלל דברי רב דטעמייה דר' יוסי משום דהשתא מיהא לא הדר ביה: **דברי המחייבין.** פלוגי מייב ומן הטעם הזה פלוגי זיכה ומן הטעם הזה: **בשלמא דברי המחייבין.** בעי למיכתב ביום ראשון ומצ"ג דמצי למיהדר דבעינן לידע למחר הטעמים משום דאי הדר ביה חד מינייהו מטעמא קמא ומחייב ליה למחר מטעמא אחרינא בעי למיהדר ומיבעי הלנת דין בטעמא בתרא אולי יחזור בו הלילה: **אלא דברי המזכין.** אם איתא דיכול לחזור בו אמר לי למכתביהו מי משום שעת משא ומתן דלמחר הא מילתא בעלמא היא כדי שיחזר אחר הזכות לכתוב פלוגי זיכה למה לי למכתב טעמא אלא לאו משום דאי הדר ביה לא מיתיבן ליה בעי למיכתב טעמא דלא מינייה לטעמייה וימא (ליה שמא) בדבר שהלדוקין מודים בו הייתי טועה?: **טעם אחד משני מקראות.** מפרש לקמן היכי דמי: **אין מונין להן אלא אחד.** דאחד מהנך קראי לאו להכי אתא דקיימא לן לא נכתבו שני מקראות לטעם אחד הלכך אד מיניהו מטעא טעי: **אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי.** אבל שתים לא דיבר אלהים לשמוע אחת: **כמזבח מקדש.** פקולין שאם עלו לא ירדו: **אם הראוי לו.** וכלבד שיהא דבר שנראה כבר למזבח ובזבחים (פג:) מפרש למעוטי קמצים שלא קדשו בכלי. אבל פיגול ונסך דמו ונשחט במחשבת פסול אם עלו לא ירדו והתם (פד:) מפרש טעמא שהיה פסולן נקרש כלומר שנפסלו בעזרה: **רבי יהושע אומר כו'.** קא מקשה דעתך דרבי יהושע לאו לאיפלוגי אתא אלא למילתא מקרא: **כל הראוי לאשים גרסינן.** לאשים להקטרה על האש: **העולה על מוקדה.** ממוקדה דיבק דהיינו אשים דאמר קרא (ויקרא ו) כל הלילה עד הבקר ומשום כשירה לא אינטריך: **כל הראוי לאשים גרסינן** ולא גרסינן כל העולה לאשים. וטעמא דרבן גמליאל מעל המזבח (שם): **ופרוייהו מרבו פסולין.** שנפסלו בעזרה שאם עלו לא ירדו ולא פליגי אהדדי אלא מר ליף ממוקדה כו': ופרכינן **הכא הא מיפלג פליגי.** ולא טעם אחד הוא: **הדם והנסכים.** שנפסלו לא ירדו דהא נראו למזבח: **לר' יהושע ירדו.** לאיש לאשים: כל

מסורת הש"ס

א) נקמן מ., ב) נ"ז סס. ג) נקמן מג., ד) לעיל יח:, ה) נקמן לו: (ולקמ לה.), ו) לעיל יז. נקמן לה.), ז) [שבת פח:], ח) זבחים פג., ט) נ"ז סס., י) [עי' יבמ"ן], כ) למימר נמי מה הקלב כל"ל רש"ל, ל) [רכה מיכה פרשה ד ד"ה זכו מיריה].

תורה אור השלם

1. כָּל מַכֵּה נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת: במדבר לה ל
2. אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹז לֵאלֹהִים: תהלים סב יב
3. הֲלוֹא כֹה דְבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע: ירמיהו כג כט
4. צוּ אֵת אַחֲרֹן וְאֵת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב

מוסף רש"י

לא שנו אלא בשעת משא ומתן. הוא דלא יאמור, דמתוך שאתה אומר לו שלא לחזור הוא מחזר אחר לאיות לטעמיד דבריו, ושמא ימצא לאיות נכונות, אבל בשעת גמר דין. שכבר חזר על כל הדינין ונגלה לו שאין דבריו נכונים, מחזר ומלמד חובה (לעיל לב:). המזכה. אתמול, אומר אני הוא המזכה אתמול ועדיין מזכה אני על כרחו, שאינו יכול לחזור בו, והמחייב אומר אם לא אמצא הלילה זכות אני המחייב ומחייב אני במקומי (לקמן מ.). המלמד. אתמול חובה. אם מצא לו הלילה זכות מלמד זכות, אבל המלמד זכות כו' (שם). עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין. דאיכא הטייה לגוונא ע"פ (עד) אחד והי"ה אם ירצה אחד מן המזכין את דברי המחייבין, דהוו להו שלשים ושנעה מחייבין ואיכא הטייה לדעה ע"פ שלשה, וכעשת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור ולמד חובה (שם). שזיכה. שהוציא דבריו וטעמו לאור (לקמן מג.). וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין. שניהם כותבין דברי המזכין ושניהם כותבין דברי המחייבים, שאם יעמדו אחמד יומים כתבו על שם מביהו (לקמן לז:). מה פטיש זה מתחלק. הקלב על ידו לכמה ניצוצות (שבת פח:). מזבח מקדש. אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ויעשות למתו ואין מורידין אותו, את הראוי לו. משהוכרר לאלקו (זבחים פג.). ר' יהושע אומר כו'. הני תנאי פליגי בפירושא דאם הראוי לו דקתמא דמתני', דהני קמס מתני' את הראוי לו למעוטי שאין ראוי לו והדר מפרש ומאי טיהו ראוי לו, לר' יהושע ראוי לאשים שנפסל ולא דם פסול ונסכים פסולין שאינן לאישים, ולר"ג כל הראוי למזבח שנפסל אפילו דם ונסכים, ואין לך למעט אלא מה שלא נכרר למלך מזבח משולם, ומאי טיהו קמצים שלא קדשו בכלי. לאשים, לאש (שם). העולה על מוקדה. דבר שהוא למוקד ושולה הרי הוא בהויתו ולא תרד, היא משמע בהויתו תהא משמעלה על מוקדה (שם). אף כל שהוא ראוי לאשים. לאפוקי דם ונסכים, דמפרש בפיפא אין בין דברי ר"ג לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים (שם).

עין משפט נר מצוה

כב א מי' פ"י מהלכות סנהדרין הלכה ח:
כג ב מי' שם הלכה כ ופר"ח שם הלכה ח:
כד ג מי' שם פרק י הלכה נ:
כה ד מי' שם פי"ב הלכה ג [ופ"ח הלכה ט]:
כו ה מי' שם פרק י הלכה ס:
כז ו מי' פ"ג מהלכות פסולי מוקדשין הל' ג:
כח ז מי' שם הלכה יד:

רבינו חננאל

ואוקמה רב פפא באחד מן התלמידים ודברי הכל. דתניא מנין לא' מן העדים שאמר יש לי ללמד עליו זכות שאין שומעין לו. שנא' ועד אחד לא יענה [ומנין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה שאין שומעין לו ת"ל לא יענה בנפש למות] אחד לא תענה: דיני ממונות המלמד חובה חוזר ומלמד זכות והמלמד זכות חוזר ומלמד חובה דיני נפשות המלמד זכות אין יכול לחזור וללמד חובה. אבר רב לא שנו אלא בשעת משא ומתן. אבל בשעת גמר דין המלמד זכות חוזר ומלמד חובה. ת"ש ר' יוסי ב"ר חנינא אומר אחד מן התלמידין שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו אמאי ונתחוש דלמא אלו הוה קיים הוה הדר ביה. השתא מיהא לא הדר ביה. והא שלחו מתם כי דברי ר' יוסי ב"ר חנינא חולקין על רבינו רב. דשנינן אין חולקין אתמר. ת"ש שני סופרי הדיינין עומדין לפניהם אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין דברי המזכין אמאי לאו משום דאי חזו טעמא לחובה לא משגחי בהו. ודחינן לא. אלא כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות וכו' יוחנן דאמר שנים שאמרו טעם א' משני מקראות אין מונין אותן אלא אחד מאי טעמא שנא' אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי מקרא אחד יוצא לכמה טעמים. ואין טעם אחד יוצא משני מקראות. היכי דמי טעם אחד משני מקראות ואמר רב זביד כדתנן בשחיטת קדשים פ"ט המזבח מקדש את הראוי לו ר' יהושע אומר כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד. שנאמר על המזבח כל הלילה. פי' כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו קא מרבו פסולין שאם עלו לא ירדו. ר' יהושע מייתי לה ממוקדה. ורבן גמליאל מייתי לה ממזבח. ודחינן והא התם מפלג פליגי דקתני סיפא אין בין רבן גמליאל לר' יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר הואיל וראויין הן למזבח לא ירדו. ור' יהושע אומר הואיל ואינן ראוים לאשים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com